

Vergaderjaar 2009–2010

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur

Nr. 993

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 12 januari 2010

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Depla (PvdA), Remkes (VVD), Van Bochove (CDA), voorzitter, Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Leerdam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Roefs (PvdA), ondervoorzitter, Verdonk (Verdonk), Van Leeuwen (SP), Biskop (CDA), Bosma (PVV), Pechtold (D66), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Jasper van Dijk (SP), Besselink (PvdA), Ouwehand (PvdD), Dibi (GroenLinks), Anker (ChristenUnie) en Smits (SP). Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Gill'ard (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Atsma (CDA), Ferrier (CDA), Uitslag (CDA), Vietsch (CDA), Schinkelshoek (CDA), Jacobi (PvdA), Elias (VVD), Timmer (PvdA), Van Dam (PvdA), Van der Burg (VVD), Gesthuizen (SP), Jonker (CDA), Fritsma (PVV), Van der Ham (D66), Ten Broeke (VVD), Van Bommel (SP), Leijten (SP), Bouchibti (PvdA), Thieme (PvdD), Peters (GroenLinks), Ortega-Martijn (ChristenUnie) en Gerkens (SP).

² Samenstelling:

Leden: Atsma (CDA), Van Bommel (SP), ondervoorzitter, Van der Staaij (SGP), Waalkens (PvdA), voorzitter, Ormel (CDA), Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Haverkamp (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Blom (PvdA), Eijssink (PvdA), Van Dam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Jonker (CDA), Irrgang (SP), De Roon (PVV), Pechtold (D66), Ten Broeke (VVD), Gill'ard (PvdA), Jasper van Dijk (SP), Thieme (PvdD), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie) en Peters (GroenLinks). Plv. leden: Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), De Wit (SP), Van der Vlies (SGP), Vos (PvdA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Van Heugten (CDA), Lempens (SP), Schermers (CDA), Knops (CDA), Jacobi (PvdA), Samsom

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹, de algemene commissie voor Europese Zaken² en de algemene commissie voor Jeugd en Gezin³ hebben op 25 november 2009 overleg gevoerd met minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over:

- **de brief van het lid Biskop d.d. 11 november 2009 betreffende het rapport Groenboek Leermobiliteit van jongeren bevorderen (22 112, nr. 964);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 6 november 2009 betreffende de kabinetsreactie op het groenboek (22 112, nr. 954);**
- **de brief van de Europese Commissie d.d. 8 juli 2009 betreffende het groenboek (2009Z15073);**
- **de brief van de minister voor Jeugd en Gezin d.d. 16 november 2009 betreffende de OJC-raad van 27 november 2009 te Brussel (21 501-34, nr. 132);**
- **de brief van de minister voor Jeugd en Gezin d.d. 2 juni 2009 betreffende het verslag van de Raad Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur van 11 mei 2009 (21 501-34, nr. 126);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 4 november 2009 met de geannoteerde agenda van de Raad Onderwijs, Jeugd en Cultuur van 26 en 27 november 2009 (21 501-34, nr. 131);**

(PvdA), Kuiken (PvdA), Teeven (VVD), Spies (CDA), Roemer (SP), Wilders (PVV), Nicolai (VVD), Van der Ham (D66), Van der Burg (VVD), Besselink (PvdA), Van Leeuwen (SP), Ouwehand (PvdD), Voordewind (ChristenUnie) en Vendrik (GroenLinks).

³ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Dijsselbloem (PvdA), Çörüz (CDA), Gerkens (SP), ondervoorzitter, Sterk (CDA), Van Miltenburg (VVD), Van Dijken (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Koşer Kaya (D66), Jonker (CDA), Teeven (VVD), Wolbert (PvdA), Voordewind (ChristenUnie), Zijlstra (VVD), Bouchibti (PvdA), Lang-

kamp (SP), Ouwehand (PvdD), Agema (BVV), Leijten (SP), Dibi (GroenLinks), Heijnen (PvdA), voorzitter, Van Toorenburg (CDA) en Uitslag (CDA).

Plv. leden: Heerts (PvdA), Omtzigt (CDA), Kant (SP), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Eijssink (PvdA), Meeuwis (VVD), Biskop (CDA), Van der Ham (D66), De Pater-van der Meer (CDA), Verdonk (Verdonk), Bouwmeester (PvdA), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Schippers (VVD), Timmer (PvdA), Gesthuizen (SP), Bosma (PVV), De Wit (SP), Azough (GroenLinks), Arib (PvdA), Jan de Vries (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA) en Karabulut (SP).

- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 5 oktober 2009 betreffende het schriftelijk overleg over de informele raad van 23 en 24 september 2009 (21 501-34, nr. 130);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 2 september 2009 betreffende de internationalisering in het onderwijs in Nederland 2008 (31 700-VIII, nr. 226);
- de brief van de minister voor Jeugd en Gezin d.d. 1 september 2009 betreffende de nieuwe EU-strategie Jeugd 2010–2018 (21 501-34, nr. 127);
- de brief van staatssecretaris Timmermans van Buitenlandse Zaken d.d. 5 oktober 2009 betreffende een fiche voor de mededelingen over Europeana (Europa's online bibliotheek, museum en archief; onderdeel van de i-2010 strategie voor informatiemaatschappij) (22 112, nr. 936);
- de brief van staatssecretaris Timmermans van Buitenlandse Zaken d.d. 10 juli 2009 betreffende een fiche voor het voorstel over Europees Jaar van het vrijwilligerswerk (2011) (22 112, nr. 890);
- de brief van staatssecretaris Timmermans van Buitenlandse Zaken d.d. 16 juni 2009 betreffende een fiche voor de mededeling over EU-strategie voor jongeren (22 112, nr. 879).

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van Bochove

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Waalkens

De voorzitter van de algemene commissie voor Jeugd en Gezin,
Heijnen

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

Voorzitter: Besselink
Griffier: Terpstra

Aanwezig zijn vijf leden der Kamer, te weten: Besselink, Biskop, Ten Broeke, Ferrier en Smits,

en minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

De **voorzitter**: Ik open de vergadering van de commissie en heet welkom de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, die het kabinet vertegenwoordigt, en de leden. Minister Rouvoet is afwezig. Het is een bijzondere vergadering. We hebben een eigen rapporteur in ons midden.

De heer **Biskop** (CDA): Voorzitter. Dank aan de commissie voor de opdracht om een rapport te schrijven over het groenboek. Het is een bijzondere ervaring om als Kamerlid in zo'n groenboek te duiken, om gesprekken te voeren in Brussel, Den Haag en in het veld en de reacties te verzamelen. De interesse van de gesprekspartners was groot. Men was enthousiast over de manier waarop de Kamer dit heeft aangepakt. Kijkend naar de reacties zien we dat iedereen er veel belang aan hecht. We praten over de leermobiliteit in Europa. Als je aan de jongeren zelf vraagt waar ze heen willen, noemen ze overigens als eerste land Amerika. Dat is het land van hun dromen. In werkelijkheid blijft het binnen Europa en binnen de Benelux. We hebben met mensen van de Europese Commissie gesproken die het belang van het onderwerp onderschrijven. Dat geldt eveneens voor de koepels in Nederland. Ook van instellingen en individuele scholen komen alleen positieve reacties over het belang van de leermobiliteit. De Kamer heeft het rapport gemaakt. De minister heeft namens het kabinet een reactie geschreven. Ik zal de conclusies en aanbevelingen kort doornemen.

Een van de grootste punten die wordt genoemd is het hebben van informatie. Als jongeren zich gaan oriënteren op leermobiliteit tijdens hun studie, blijkt informatie vaak te ontbreken. Hierdoor is het lastig hetgeen ze in het buitenland gaan doen effectief in hun studie in te passen. Er is niets tegen educatief toerisme, het is fantastisch om een deel van je studie in bijvoorbeeld Madrid te zijn. Het zou mooi zijn dat zo'n buitenlands avontuur meetelt in je curriculum. Vandaar dat in het rapport het voorstel is opgenomen om in Europees verband een toegankelijke database in te richten. Studenten, leerbedrijven en onderwijsinstellingen zijn dan beter op de hoogte van de studies, de niveaus en de hoeveelheid studiepunten waarover het gaat. Het European Qualifications Framework (EQF) en het daaraan gerelateerde Nederlandse kwalificatiekader spelen daarbij een belangrijke rol.

Jongeren moeten gestimuleerd worden. Veel Nederlandse studenten hebben het wel als plan, maar slechts een klein deel brengt het daadwerkelijk tot uitvoer. Een meer flexibele inrichting van Europese programma's zou dit kunnen stimuleren, zodat bijvoorbeeld een summerschool of uitwisseling met een hele klas mogelijk is. Dit laatste punt betreft met name het voortgezet onderwijs en het mbo, waar leermobiliteit nog veel minder een rol speelt.

Als belemmeringen voor mobiliteit wordt bij een aantal studies tijdgebrek genoemd. Er is geen logisch moment in het curriculum om een deel van de studie in het buitenland te doen. Voorstel is daar betere afspraken over te maken zodat opleidingen worden gestimuleerd in elke studie een mobility window op te nemen. Verder spelen taal en juridische belemmeringen een rol. Voor Nederlandse studenten is studiefinanciering overigens veel minder een belemmering. Het is een lichtend voorbeeld hoe onze studiefinanciering kan worden meegenomen. Het lijkt ons een goede zaak dat het Nederlandse voorbeeld in Europa navolging krijgt. Verplichte validatie in

studiepunten kan goed zijn om te voorkomen dat een buitenlandervaring alleen maar leuk is. Deze hoort ook bij te dragen aan de studie. Ik wil de griffier die mij ondersteund heeft hartelijk danken voor haar bijdrage.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Dit AO gaat niet over mobiliteit, maar over de inbreng die Nederland zal hebben in reactie op het Europese groenboek over mobiliteit. Dat is een subtiel verschil, maar internationale mobiliteit van studenten is bij andere gelegenheden al aan bod geweest. Ik heb de Kamer daarbij toegezegd dat ik over een aantal kwesties die spelen voor het eind van dit jaar een brief zal sturen. Dit betreft bijvoorbeeld een aantal belemmeringen en de mogelijke maatregelen daarbij. Ik zeg dit erbij, omdat het buitengewoon verleidelijk is om op allerlei aspecten van studentenmobiliteit en hoe die te bevorderen in te gaan, maar ik zal me beperken tot datgene waartoe ook de rapporteur zich heeft beperkt. Het is heel goed en verrijkend als mensen enige tijd in het buitenland doorbrengen als onderdeel van hun studie, of soms al daarvoor tijdens hun schoolopleiding. Het verruimt hun horizon. Veel mensen beschouwen dit, terugkijkend, als een keerpunt of in ieder geval een belangrijke fase in hun leven, waarbij ze voor het eerst uit hun vertrouwde omgeving, hun comfort zone werden getild en gedwongen werden naar zichzelf en de dingen die ze als vanzelfsprekend aannamen te kijken. Ik heb zelf tijdens mijn studie een half jaar in Engeland gezeten. Toen was al ons beleid er nog niet en moest je alles zelf uitzoeken. Voor een deel van de studenten is dat beleid dan ook niet nodig, die zoeken het toch wel uit. Een ander deel heeft wel dat duwtje nodig, die extra informatie en ondersteuning. Daar doen we het dan ook voor.

Wij zijn in Nederland terughoudend als het gaat om onderwijsbeleid en we kijken goed of er sprake is van subsidiariteit. Er is het risico van «mission creep», van het opschuiven van doelstellingen waarbij je elkaar gaat bijpraten over best practices, die gaat vaststellen en daarover dan richtlijnen maakt. Voor je het weet zitten we onderwerpen op Europees niveau te regelen waarvan we ons ten principale moeten afvragen waarom wij dat willen. De meerwaarde is niet altijd helder. Als er één terrein is waar de meerwaarde wel helder is, is het mobiliteit. Mobiliteit is een typische systeemeigenschap. Als één land van alles doet om de mobiliteit in gang te zetten en andere landen doen daar niet aan mee, loopt het mis. Als één land probeert van alles af te stemmen om te zorgen dat je makkelijk kunt switchen van het ene naar het andere land of van de ene naar de andere studie, en een ander land doet daar niet aan mee, dan loopt het mis. Over de pogingen om op Europees niveau belemmeringen weg te nemen en te zorgen dat dit soort dingen glad lopen word ik wel enthousiast.

Ik loop kort door de vijf concrete aanbevelingen in de uitstekende rapportage van de heer Biskop. Het is een unicum dat de Kamer een rapporteur aanstelt voor een Europees OJC-onderwerp. De eerste aanbeveling is om een EU-database voor Europees onderwijsaanbod te genereren. Het lijkt mij heel nuttig dat er meer inzicht en meer transparantie is en dat de informatie over het onderwijsaanbod digitaal wordt ontsloten. Het is wel zo dat Europa heel groot is. Ik heb ooit eens meegedaan aan de stock taking exercise. De bamalanden inventariseerden toen hoe het overal ging. Dit leverde een enorm dik pak papier en een conferentie van drie dagen op met uit elk van de 47 landen tien afgevaardigden. We moeten oppassen dat we met zo'n Europese database niet iets gigantisch opentrekken. Mijn voorstel is om er in Europa voor te pleiten dat we kijken of het haalbaar is en wat dat met zich mee brengt. We kijken wat de inventarisatie oplevert. Als alle onderwijsinstellingen langs dezelfde meetlat worden gelegd en allerlei vaste velden moeten invullen, levert dat veel papieren rompslomp op. De regering onderschrijft de doelstelling, mits wordt gekeken hoe

haalbaar het idee is en met welke fijnmazigheid het zou moeten worden uitgevoerd.

De tweede aanbeveling over het flexibeler inrichten van Europese programma's lijkt mij uitstekend. Dat is in lijn met de kabinetsreactie zoals die is opgesteld. Ik denk dat een aantal punten uit de rapportage tot verduidelijking of aanscherping van de kabinetsreactie zal leiden. De derde aanbeveling is het opnemen van mobility windows in curricula. Ik juich toe dat instellingen mobiliteit onderdeel van het curriculum maken. We moeten in Europa wel oppassen met het maken van afspraken, want dat betekent al gauw dat wij vinden dat instellingen dat moeten doen. Dan kom je op het punt van de subsidiariteit. Daarom moeten we bij deze aanbeveling oppassen dat het geen eigen leven gaat leiden. Je tast de autonomie van instellingen aan door te zeggen dat er op Europees niveau afspraken over mobility windows zijn gemaakt die zij moeten nakomen. Daar moet je dan ook weer op gaan toezien. Ik juich toe dat instellingen het doen, maar aarzel bij het vastleggen ervan in afspraken. We zullen de mobility window wel inbrengen en bepleiten in Europa. Het aanklaarten van de meeneembaarheid van studiefinanciering bij andere lidstaten is een uitstekend idee. Wij lopen hiermee als Nederland voorop. Ik heb me al eens eerder bij een OJC-raad afgevraagd waarom andere landen ons niet volgen. Als we het allemaal doen, gaat het echt werken. Kanttekening is de beroepszaak die nu loopt van een Poolse ouder, wiens kind bezwaar maakt tegen het feit dat hij geen meeneembare studiefinanciering heeft gekregen, omdat hij nog geen drie van de zes jaar hier zat. Dat is volgens de Nederlandse regering niet de bedoeling. Als wij het goed vinden dat mensen die elders uit Europa komen ergens in Europa gaan studeren met meenemen van Nederlandse studiefinanciering, zonder dat ze hier drie uit de zes jaar gewoond hebben, dan kan een Let in Roemenië gaan studeren op Nederlandse studiefinanciering. Het Europese standpunt is dat dit in dit strijd is met de vrijheid van beweging. Daarop hebben wij gezegd dat het moet worden afgewogen tegen het feit dat het Nederlandse middelen zijn die hiervoor worden aangewend. Als de uitkomst van de beroepszaak niet goed is gooien we het systeem op slot en gaat de meeneembaarheid op de helling. Ik zal dat als het aan de orde komt inbrengen. De OJC-raad kan er op dit moment niet veel aan doen.

De verplichte validatie van de leermobiliteit in studiepunten is nastrevenswaardig. Het systeem voor hoger onderwijs dat voor het mbo is aanvaard, voorziet erin. Dit is het ECVET. Zo kan sprake zijn van een civiel effect, het vergroten van de aanspraak op een diploma. Het ECTS, een studieprogramma dat bestaat uit 60 studiepunten per jaar, is in het Nederlands hoger onderwijs bij wet verplicht en instellingen voeren het uit. Studenten moeten zich daarover informeren voordat ze aan de buitenlandse periode beginnen. We maken ons hard voor validatie van buitenlandse leerervaring. Verplichtstelling is ingewikkeld. Veel mobiliteit vindt plaats buiten studieprogramma's om. We hebben het dan over de zogenaamde free movers, mensen die in het buitenland een verrijkende ervaring opdoen met een leercomponent. De vraag is of we dat moeten gaan valideren. We zullen wel inbrengen dat we de validatie waardevol vinden.

De heer **Biskop** (CDA): Voorzitter. Dank aan de minister voor zijn vriendelijke woorden. Hij zegt dat een deel van de studenten zelf uitzoekt hoe een en ander in elkaar steekt. Dat is altijd zo geweest en dat zal altijd zo blijven. Een aantal van de aanbevelingen is erop gericht om de vrijblijvendheid eraf te halen, ook voor de mensen die het zelf regelen. In Europa is iedere lidstaat verantwoordelijk voor het vormgeven van zijn eigen onderwijssysteem. Het rapport onderschrijft dit. Als je geen afspraken maakt over studentenmobiliteit ga je dit hinderen. De Europese studenten hebben er belang bij dat ze in een open economie kennis kunnen opdoen. Daarbij houden we het subsidiariteitsbeginsel in het vizier. Het werken

met de methode van open coördinatie is dan een goed systeem. De kern van de eerste aanbeveling over de database was niet om Europa op te zadelen met een «mission impossible» of met kasten vol informatie. Waar het vooral om gaat, is dat als studenten zich oriënteren op een buitenland-ervaring, ze vrij snel in een database kunnen terugvinden wat de mogelijkheden zijn. De insteek van het kabinet om te kijken wat haalbaar is, is een eerste stap om daar te komen. Uit gesprekken met belanghebbenden blijkt dat er behoefte is om op een snelle manier informatie over de studies boven tafel te krijgen.

Afspraken maken over de mobility window ligt volgens de minister gevoelig, gelet op de subsidiariteit. Ik vond zijn woordkeuze «toejuichen» wel erg mager, maar gelukkig sprak hij in twee instantie over «bepreiten». Dat is op dit punt een goede start.

We wachten inderdaad op de beroepszaak rond de meeneembaarheid van studiefinanciering. Ik mag hopen dat dit in Europees voordeel uitvalt, want het zou een forse stap terug zijn als we, gedwongen door een verkeerd aflopende beroepszaak, de financiering op slot zouden moeten doen.

Free movers, mensen die kiezen voor een verrijkende ervaring, zullen er altijd zijn. Juist wanneer er in je opleiding een mobility window zit, is het goed dat dit zodanig gevalideerd is dat het bij terugkomst in Nederland ook meetelt voor je opleiding. Als mensen ervoor kiezen alleen een beperkt onderdeel van de opleiding, bijvoorbeeld een seminar, in het buitenland te doen, kunnen we daar niet tegen zijn. We moeten ook dat stimuleren. Het is wel een stuk lichter dan een stage in het buitenland. Dat moet echt gevalideerd worden.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Voorzitter. Dank aan de rapporteur voor het werk dat hij heeft verricht. De CDA-fractie hecht aan mobiliteit in het onderwijs. Juist in een levensfase waarin leren centraal staat, kan een dergelijke ervaring van groot belang voor de rest van het leven en functioneren zijn. Om werkelijk effectief te zijn moet wel aan enkele voorwaarden zijn voldaan. We hebben het al gehad over de studievalidatie. Dit betreft aanspraken op een diploma, ook op mbo-niveau. De minister zegt dat het lastig is dit in de OJC-raad verplicht te stellen, omdat er haken en ogen aan zitten. Wat acht hij wenselijk? Wat gaat hij inbrengen in de OJC-raad als zijn visie daarop? Er hoeft wat ons betreft geen aparte richtlijn te komen op dit gebied, maar afstemming tussen kennisinstituten moet in hoge mate soepel verlopen. Over het meenemen van de studiefinanciering is de CDA-fractie het eens met de minister. Het is prachtig als dit kan, maar ook daar moet je kritisch naar kijken.

Welke visie heeft de minister op internationalisering? Denkt hij in termen van minimale duur, is er een minimale kwaliteit van onderwijs of arbeid vereist? Wij zeggen dat internationalisering van groot belang is, maar op welk moment hebben we het over internationalisering van het onderwijs en op welk moment hebben we het over educatief toerisme? Als iemand zegt dat hij gedurende drie maanden twee uur per dag Spaans gaat studeren in Barcelona, typeert de minister dat als educatief toerisme of is dat internationalisering?

Wat wij belangrijk vinden, is dat er zo min mogelijk hindernissen voor scholieren en studenten zijn. Ik heb tijdens mijn studie na het behalen van mijn kandidaats ongeveer een jaar in Mexico gestudeerd. Dat was toen redelijk uitzonderlijk. We hebben dat inderdaad zelf moeten regelen. Vandaag de dag is informatie voor studenten enorm belangrijk. Ze moeten daar veel beter toegang toe hebben dan ik indertijd had. Hierbij spelen ook de docenten een belangrijke rol. Ik hoor graag van de minister hoe hij dat punt gaat oppakken. Het CDA vindt dat je over de dijk moet kijken. Beperk je niet tot Nederland, maar kijk ver en dichtbij over de dijk. De Euregio's zijn ook belangrijk in internationalisering. Daarbij mogen we onze buurlanden België en Duitsland niet vergeten. Hoe staat het met de

belangstelling vanuit het ministerie voor de Euregio's en het versterken van de instellingen voor beroeps- en wetenschappelijk onderwijs? Daar kan een enorme sociaaleconomische ontwikkeling en innovatiekracht van uit gaan. Ik noem in het bijzonder de Euregio Maas-Rijn, via Interreg-programma's of andere subsidies. Is de minister van mening dat het goed is om die te stimuleren?

Dan is er gesproken over het oprichten van GROS-kenniscentra. Voor veel partijen blijkt de informatie over de Euregio's en de Interreg-programma's en -subsidies heel lastig toegankelijk. Het is nogal versnipperd. Euregio-kantoren zijn niet in alle regio's beschikbaar. Gaat de minister dit oppakken in de OJC-raad? De doorstart van het project De lerende Euregio gaat over het zo goed mogelijk overdragen van de best practices, met name op hbo- en vo-gebied. In dit kader is het ook belangrijk om te denken aan een Europees classificatiestelsel. Dit is in ontwikkeling. Wordt hier een actieve lobby op losgelaten?

De CDA-fractie hecht aan het uitbreiden van het interdepartementaal beleid. Dat kan op het snijvlak van EZ en OCW een belangrijke meerwaarde bieden, zeker als ook het mkb hierbij wordt betrokken. Wordt daarover nagedacht en wat is de visie van de minister hierop?

Er valt te pleiten voor een actievere betrokkenheid van de Netherlands Business Support Offices (NBSO's) bij de internationale ambities van de Nederlandse onderwijsinstellingen. Graag een reactie daarop. Ook in het kader van het Programma Internationalisering Beroepsonderwijs (PIB) is het gewenst om de afstemming tussen het bedrijfsleven en het beroeps-onderwijs te verbeteren en te voorzien in de behoefte van studenten en docenten om stage te lopen. Graag hoor ik de visie van de minister op de mogelijkheden het bedrijfsleven te stimuleren tot meer ondersteuning hiervan, in de vorm van studiebeurzen of leenstelsels.

De CDA-fractie is het eens met de opstelling van de Nederlandse regering inzake migratie en educatie. Wij willen het talent van migrantenkinderen niet verliezen, omdat het onderwijs niet bij hun behoefte aan zou sluiten. In dat kader is mijn fractie benieuwd naar de uitwisseling van best practices. Op de agenda staat ook de mededeling inzake de rol van fair trade. Er staat: «Waar het gaat om jongeren en de wereld gaat het om het stimuleren van groene consumptie en productiepatronen.» Is dat het enige dat we gaan doen op fair trade? Graag ook hierop een reactie.

Het CDA ondersteunt de subsidiariteitsgedachte van de minister inzake de Europese samenwerking op het gebied van jeugd en gezin. Deze nieuwe samenwerking richt zich op investeren en empowering. De CDA-fractie staat daar volledig achter. Na intensieve consultatie van het veld heeft de commissie acht prioriteiten geformuleerd. Wat ons verbaast, is dat participatie als aparte prioriteit wordt genoemd. Participatie zit wat ons betreft in alle acht. Daar gaat het nu net om. We vinden acht prioriteiten veel, net als de minister. Men moet komen tot vijf. Participatie en inclusie moeten geschrapt worden als aparte prioriteit, want deze onderwerpen moeten overal in ingebed zijn. Wil de minister toezeggen dat hij dit in Stockholm gaat inbrengen? De CDA-fractie heeft nog niet helder wat er na het aannemen van de resolutie in de EU gaat veranderen in de samenwerking op het gebied van jeugd. Wat gaat Nederland zelf anders doen? Gaat Nederland actief stimuleren dat jongeren in andere landen met onze voorbeelden beter af zullen zijn? Gaat Nederland andere landen duidelijk maken dat het gelooft in de regionale aanpak? Er wordt in de strategie gepleit voor cross-sectorale benadering, maar daar is in het stuk niet veel van terug te zien. Ook is ons nog niet duidelijk waarom de open coördinatiemethode geflexibiliseerd moet worden en hoe deze flexibele methode eruit ziet. We zijn het wel eens met het vereenvoudigen van de OJC-rapportages. Wat is dan een flexibele vorm van open coördinatie?

Met jeugdwerk wordt hier bedoeld arbeid door jeugdigen. Jeugdwerk zoals wij het kennen is sociaal-cultureel werk gericht op het welzijn van jeugd. Het belang van dat jeugd- en jongerenwerk wordt volgens de

CDA-fractie zwaar onderschat. Het krijgt binnen de prioriteiten nauwelijks aandacht, terwijl ook jeugd- en jongerenwerk een belangrijke bijdrage kan leveren aan de participatie en inclusie van jongeren in Nederland en Europa. Dat is precies wat wij belangrijk vinden. Kan de minister dit punt meenemen naar Stockholm?

Mevrouw **Smits** (SP): Voorzitter. Voor de SP is een heel belangrijk uitgangspunt dat Europa op afstand moet blijven als het gaat om ons Nederlands onderwijs. Minister Plasterk leek in februari ook die mening toegedaan. Hij zei dat als we er steeds een schepje bovenop doen straks het volledige onderwijsbeleid in Brussel wordt bepaald. Daarom zijn wij blij met de terughoudendheid van de minister daarin. Mobiliteit voor jongeren is prima. Daar hebben we al over gepraat en daar kunnen we ook best over praten. De discussie wordt wat de SP betreft steeds grimziger als het alleen gaat om het maken van zo veel mogelijk Europese afspraken. Afspraken moeten het doel dienen en niet andersom. In het Nederlands hoger onderwijs gaan studenten ten opzichte van andere Europese landen weinig naar het buitenland. Dat is jammer. Minister Plasterk noemde naar het buitenland gaan zelfs «een ervaring die bepalend kan zijn voor de rest van het leven, die zo indirect bijdraagt aan de vrede en veiligheid binnen Europa». Dat is natuurlijk prachtig. Zover zou de SP niet willen gaan, maar nuttig is in het buitenland studeren absoluut. Het wordt studenten echter niet makkelijk gemaakt. Een buitenlandse stage kost vaak meer tijd dan een Nederlandse. Door een harde knip tussen bachelor en master zullen studenten nog meer dan nu huiverig zijn voor studievertraging. In die zin werkt het kabinetsbeleid averechts op de internationalisering. Er is een Internationaliseringsagenda Hoger Onderwijs. Bijna iedereen die met hoger onderwijs te maken heeft, vindt dat de minister hier te weinig geld voor uittrekt. Het gaat om 19 mln. over vijf jaar. Dit zijn problemen die niet worden opgelost met Europese regels, dit zijn problemen die we hier moeten aanpakken. Het kabinet wil voor mobiliteit van jongeren een geïntegreerde benadering op Europees niveau. Het noemt de ontwikkelingen in hoger onderwijs en mbo, maar ook binnen primair en voortgezet onderwijs. Wat de SP betreft zorgen we eerst dat het binnen het hoger onderwijs goed loopt, en daarna binnen het mbo. Laat het basisonderwijs en voortgezet onderwijs voorlopig maar even buiten beschouwing. Daar hebben ze andere problemen en internationalisering is daar wat de SP betreft niet de eerste prioriteit. Pas daarom ook op met afspraken binnen Europa, ook al zijn ze niet bindend. De mogelijkheid bestaat dat andere landen Nederland onder druk willen zetten om het beleid aan te passen.

De rapporteur doet een aantal voorstellen richting het kabinet. Het nieuwe studiepuntenstelsel voor het mbo zou bijvoorbeeld in combinatie met het Europees kwalificatiekader moeten worden ingevoerd. Vergelijkbaarheid is heel goed en het meenemen van studiepunten ook, maar ook hier geldt dat we voorzichtig moeten zijn. Het mbo heeft grotere problemen dan de vergelijkbaarheid van de diploma's. Laten we vooral uitkijken dat we de problemen in Nederland oplossen en niet te veel op Europees niveau afspraken maken over ons mbo. We hebben nog genoeg te doen. De eerste conclusie die je uit de geannoteerde agenda kunt trekken, is dat minister Plasterk zegt met alle raadsconclusies in te stemmen. Dat is niet zo vreemd, want het zijn allemaal niet zulke harde afspraken. Het doet wel de vraag rijzen waar de kritische houding waar ik net over sprak, is gebleven. Zweden wil bijvoorbeeld meer aandacht voor migratie en educatie. Dat is fantastisch, maar elk weldenkend land zorgt ervoor dat nieuwkomers goed opgeleid worden. Het kost anders geld, zelfs zonder sociaal oogpunt. Daarnaast blijft talent verborgen. Dat kunnen landen zelf, daar hoeft Europa zich niet druk over te maken. Toch worden er allereerste prioriteiten en beleidsveranderingen afgesproken in Europa. Dat moet dan via de open coördinatiemethode, ook wel soft law genoemd.

Het is juridisch niet afdwingbaar. Door de druk van lidstaten probeer je je daaraan te houden. Het lijkt een vorm van onschuldig Europees hobbyisme, maar er zit een addertje onder het gras. Zeg nu zelf, waarom zou je afspraken maken om je er vervolgens niet aan te houden? Het onderwijs heeft er met dit kabinet dus een regelgever bij gekregen vanuit Europa. Europa heeft echter weinig kennis van het Nederlandse onderwijs. Wij vragen de minister zijn terughoudendheid vast te houden.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Mevrouw Smits heeft een enerzijds-anderzijds-verhaal. Dat kennen we niet van de SP. Ze zegt dat Europa van het onderwijs moet afblijven. Tegelijkertijd ontkent ze niet dat over de grens gaan goede ervaringen met zich meebrengt, mits studies vergelijkbaar zijn. Dat ben ik met haar eens. Daarna bekritiseert ze de open coördinatiemethode. Daar is veel kritiek op mogelijk, maar de methode is er nu juist omdat we als lidstaten graag dingen tegen de borst willen houden. Dan moet ze kiezen. Je stuurt ofwel de waakhond naar Brussel, die alle regels en soft law die hij ziet aanpakt, ofwel je gaat erin mee.

Mevrouw **Smits** (SP): Volgens mij kiezen wij duidelijk tegen bemoeienis door Europa met het Nederlandse onderwijsbeleid. De kritiek op de soft law is dat afspraken die geen afspraken zijn niets toevoegen. Wat is het nut daarvan? Wat ons betreft maken we zo min mogelijk afspraken. Ook de open coördinatiemethode is niet erg nuttig.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Dan begrijp ik de SP goed. De SP wil de methode niet, omdat die vrijblijvend is en je daar niks aan hebt. Tegelijkertijd wil ik ook geen directieven uit Brussel, dus houden we niets over dan onze eigen ambities. Dat is prima, die zijn hoog. De grap is dat er in de wereld en zeker ook in Europa een paar landen zijn met min of meer gelijksoortige ambities. We willen uiteindelijk met een kennissamenleving verder komen. Wat is nu de opdracht aan de minister met betrekking tot het groenboek?

Mevrouw **Smits** (SP): Volgens mij heb ik de opdracht heel duidelijk gegeven. De minister moet vooral druk zijn met het onderwijs in Nederland. Laat hem zich in Europa een beetje op de achtergrond houden. Laten we ons niet al te druk maken over hoe andere landen het regelen. Daartoe zijn ze prima in staat. Begrijp me niet verkeerd, ik heb op Europees niveau liever zachte afspraken over het onderwijs in Nederland, dan keiharde die worden opgelegd. Wat ons betreft zijn het er wel zo min mogelijk.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Ik ben het met de heer Ten Broeke eens dat de SP niet duidelijk kiest. Dat zie ik vooral op het punt van het mbo. Zoals ik in mijn inbreng hopelijk duidelijk heb kunnen maken, vinden wij juist dat voor mbo-studenten een enorme meerwaarde zit in dat kijken over de Nederlandse dijk. Dat hebben jonge mensen vandaag de dag hard nodig. Ik hoor mevrouw Smits zeggen dat de minister eerst alle problemen die er zijn met het mbo moet oplossen en zich niet te veel op het internationale aspect moet richten. Ik vraag me af of de SP niet van mening is dat je daarmee de mbo-leerlingen enorm tekortdoet.

Mevrouw **Smits** (SP): Dit is inderdaad niet wat ik zou willen zeggen. Ik vind het ook voor mbo-studenten heel belangrijk dat ze over de grens kijken en dat ze proberen zich internationaal te oriënteren. Maar de vraag is of de Europese afspraken daarover prioriteit moeten krijgen boven het op orde brengen van het mbo in Nederland. We zijn als SP zeer kritisch over het mbo, dat zal geen verrassing zijn. Zorg eerst maar dat die jongens en meisjes een goede opleiding krijgen. Daarnaast is internationalisering fantastisch, maar het heeft inderdaad niet de allerhoogste prioriteit.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Ziet mevrouw Smits dan geen enkele mogelijkheid om het allebei tegelijk te doen? Je doet die jonge mensen toch onrecht als je zegt dat we zoveel moeten oplossen dat zij maar even hier moeten blijven?

Mevrouw **Smits** (SP): Ik zie wel mogelijkheden om het allebei tegelijkertijd te doen. Ik denk echter dat dit kabinet daar niet goed toe in staat is, want de kwaliteit van het mbo is de laatste jaren niet enorm verbeterd. Als het kabinet niet in staat is om twee dingen tegelijkertijd te doen, moet het zich vooral richten op de kwaliteit van het onderwijs in Nederland.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Het is duidelijk waar de SP voor kiest. Het CDA doet dat anders.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Dank aan de rapporteur voor zijn werk. Het is bijzonder dat we in zo'n vroege fase spreken over een groenboek, althans bijzonder voor het Nederlands parlement. Wie de Europese gewoonten kent, weet dat in dit soort groenboeken eigenlijk altijd meer zit dan je zou vermoeden. Het lijkt veel analyse, maar voordat je het weet zit je in de sfeer van de uitvoering. Als je dan pas met je aanbevelingen komt, ben je te laat en moet je achterhoedegevechten voeren. Daarom is het dus heel nuttig dat én de Kamer én de minister in een vroegtijdig stadium weten waar het Nederlands belang zit en waar we aan toe zijn. In die zin is de reactie van de minister op dit groenboek nog wat teleurstellend. Ik wijd dat maar aan onervarenheid. Dat geldt misschien ook voor ons. Het is wat ongemakkelijk om over dit soort vage stukken te spreken. De minister neemt in de reactie op de rapporteur een aantal nuttige zaken mee. De rapporteur zegt terecht dat het groenboek grotendeels een analyse is. Je kunt met een analyse geen analyse bestrijden. Dat leidt tot verlamming. Volgens mij moeten we kijken of we vandaag een paar concrete spijkers met koppen kunnen slaan. De eerste zit in de EU-database. Het is ondoenlijk de gegevens voor alle studies in één keer in beeld te brengen. Laten we kiezen. Mijn suggestie zou zijn: laat het mbo lopen, die hebben nog genoeg problemen in eigen huis. Kijk bijvoorbeeld naar die studies in het hoger onderwijs, met name het wetenschappelijk hoger onderwijs, waarbij wij tot de top willen behoren. Studies die ook Europees worden gezien als meest kansrijk, omdat ze rechtstreeks in verbinding staan met waar wij denken dat de kennissamenleving behoefte aan heeft. Ik noem chemie, informatica, fysica en elektrotechniek. Dat zijn de terreinen waar internationaal de concurrentiestrijd woedt. Als we daar in beeld kunnen brengen wat vergelijkbaar is, denk ik dat we al een stap hebben gezet. De minister zegt dat hij zelf in zijn jeugd in Engeland is geweest. Zijn land van eerste keuze was niet de VS. Ik vind dat daar een belangrijk punt zit. Toen waren al die vergelijkbare studies er niet. Hij had wel de intrinsieke motivatie om de grens over te gaan. Dat is nuttig en noodzakelijk. Voor die mobiliteit is de overheid niet in eerste instantie verantwoordelijk. Mobiliteit is geen mensenrecht. Het is een universeel gegeven dat mensen zich willen verplaatsen en nieuwsgierig zijn. Dat is zeker als het gaat om onderwijs van uitermate groot belang. De vrijheid van beweging is niet de verantwoordelijkheid van een individuele lidstaat, omdat die staat toevalig een goed beuzensysteem heeft. Die verantwoordelijkheid moet de minister zich niet laten aanpraten en dat doet hij gelukkig ook niet. Dat is buitenproportioneel en dat is naast het subsidiariteitsvereiste ook belangrijk.

Wat in mijn ogen een afbakening van taken zou kunnen zijn, zien we in een voorstel dat Nederland heeft gedaan om met name studenten op de Balkan meer ruimte te bieden. Dit moet wel aan allerlei strenge vereisten voldoen. Ik vind het niet slecht dat studenten in Belgrado of aan de Van der Stoep Universiteit in Skopje hetzelfde perspectief kunnen hebben, ondanks het feit dat Macedonië kandidaat-lidstaat is en Servië voorlopig

zeker niet. Laten we kijken wat we daar kunnen doen. Ik denk dat er voor Nederland een aparte rol is weggelegd. De EU-database zou wat mij betreft beperkt moeten worden tot studies die het meest kansrijk zijn. Nederland wil immers tot de wereldtop behoren. Dit zeg ik ook in antwoord op de SP. Onderwijs is een nationale taak. Datzelfde geldt ook voor sociale zekerheid. Tegelijkertijd zien we met allerlei migratievraagstukken dat de sociale zekerheid die mensen meenemen als ze hier hun handen of hersenen komen inzetten, altijd een factor zal blijven. Je neemt het als het ware in je bagage mee. Voor onderwijs geldt het in positieve zin. We concurreren in een open samenleving, een open wereldeconomie met de rest van de wereld. Dat doen we niet meer op basis van arbeidsloon, maar op basis van kennis. Wie wil concurreren op kennis heeft er baat bij te weten of onze kennis voldoet, of onze studenten top of the bill zijn en of ze zich met de wereld kunnen meten. Daarom is het noodzakelijk dat Europa zich hier mee bemoeit. Deze bemoeienis moet beperkt zijn. Ik heb vertrouwen in deze minister, ik weet waar hij vandaan komt op dit vlak. Hij geeft aan dat hij de invloed wil beperken. Voor dit groenboek wil ik hem meegeven de Commissie nu al op scherp te zetten. Wees nu al uitermate uitdagend en provocerend, want wie nu slagen binnen haalt hoeft ze na afloop niet meer te maken.

Voorzitter: Biskop

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Allereerst wil ook ik de heer Biskop danken voor zijn werk. Hij heeft een overzichtelijk stuk aangeleverd met interessante aanbevelingen. Wat betreft de EU-database sluit ik me aan bij de woorden van de heer Ten Broeke. We moeten niet streven naar perfectie en iets heel groots willen neerzetten. We moeten opletten dat we niet te veel overhoop halen. Dat zegt de minister ook. Belangrijk is natuurlijk wel dat inzichtelijk wordt wat mogelijk is. Ons verzoek aan de minister is om te kijken of een soort uitbouwprogramma haalbaar is. We beginnen met datgene wat helder en belangrijk is en internationaal goed staat aangeschreven.

Ik ben erg gecharmeerd van het voorstel voor het flexibeler inrichten, dat klassen in zijn totaliteit internationale ervaring kunnen opdoen. Ik denk dat het voor bepaalde onderwijssystemen als vwo en mbo echt een stap kan zijn om daar ervaring mee op te doen. Het is ons een lief ding waard de mobiliteit laagdrempelig te verbeteren.

De mobility windows zijn een goed idee. In de studie geef je het idee mee dat er ruimte is om na te denken over internationale ervaring. Onze zorg hierbij is of die ruimte er daadwerkelijk is in een onderwijsprogramma. We willen de kwaliteit van onze diploma's opkrikken. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar?

De minister denkt dat hij de beroepszaak over de meeneembaarheid van de studiefinanciering niet gaat noemen. Hij moet zelf inschatten wat wijsheid is, maar ik zou willen zeggen dat het juist handig is om aan te kaarten, omdat we daar in Nederland tegenaan lopen. We worden ingehaald door iets, waardoor we het misschien moeten afschaffen en daardoor een stap terug zetten. Als je kijkt naar de doelstelling van het groenboek ademt dat de sfeer die wij ook willen. Het is erg jammer als we daardoor een stap terug moeten zetten. Ik zou daar wellicht dus wel iets over zeggen.

Over de validatie van de studiepunten spreken we hier al lang. Hoe gaan we zorgen dat je internationaal weet wat je hebt gedaan en dat de studiepunten meeneembaar zijn? Dit is een belangrijk punt in de toekomstige internationaliseringsontwikkeling. Ook het punt dat je wat extra tijd kwijt bent bij zo'n internationale ervaring kan daarin dan worden meegenomen. Het is dan heel helder hoeveel punten die internationale ervaring oplevert en waar studenten als ze terug komen verder kunnen gaan. We hebben voor dit belangrijke punt de eerste stappen gezet in het Europese kwalifi-

catieraamwerk. We kunnen daar op doorbouwen. Volgens mij moeten we dit met gezwinde spoed oppakken.

Bij het AO over hoger onderwijs hebben we ook over internationalisering gesproken. De notitie die hier ligt laat zien dat we wel stapjes maken, maar de ambitie van de Kamer is dat we internationaler willen. Wat mij opvalt, is dat de Nederlandse student minder gretig is om in het buitenland te gaan studeren. We moeten daarin een slag maken. Dit heeft ook met voorlichting te maken. Graag een reactie van de minister hierop, hoewel dit natuurlijk geen nationaal AO is.

De kennisdriehoek krijgt op de geannoteerde agenda ruim aandacht. We staan achter de Nederlandse inbreng en zijn blij dat de prioriteiten aansluiten bij het door ons gevoerde beleid. Het is belangrijk dat onderwijs, onderzoek en innovatie bij elkaar worden gebracht om elkaar te versterken. Ook zijn we blij dat de professionaliteit van de leraar prominent op de agenda staat. Wat ons betreft vertelt de minister nog eens hoe wij er in Nederland mee omgaan. De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de leraar. Daarin moet je investeren en slagen maken. Wij doen in Nederland grote stappen vooruit. Wat kunnen wij leren van andere landen om het beter te maken? Wat kunnen andere Europese landen van ons leren?

Staatssecretaris Bussemaker heeft voortvarend ingezet op het vrijwilligerswerk. Wij vinden het leuk dat dit op Europees niveau een jaar in de aandacht komt. Het is van groot belang in de samenleving en verdient extra aandacht.

Voorzitter: Besselink

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Mevrouw Besselink en de heer Ten Broeke zeggen dat mobiliteit geen mensenrecht is. Daar ben ik het mee eens. Het is aan mensen zelf om te kiezen hoe ze hun leven inrichten en of ze in Nederland willen studeren of naar het buitenland gaan. Ik wil er wel op wijzen dat met mobiliteit een groot bovenindividueel belang en een economisch belang is gediend. We krijgen vanuit het bedrijfsleven voortdurend het appel veel aan die mobiliteit te doen. Men wil dat Nederland een land is waar mensen naar toe kunnen komen om hun capaciteit in te zetten. Men wil ook dat Nederlandse arbeidskrachten in staat en bereid zijn om elders te werken. Er is een collectief belang gediend met het versterken van de mobiliteit. We zijn het daarover eens. Vandaar dat we het willen stimuleren, zonder dat iedereen het recht op of de verplichting tot mobiliteit heeft. Dat is de Internationaliseringsagenda waar we het Kamerbreed over eens zijn.

De heer Biskop zegt dat de vrijblijvendheid eraf moet. Het zijn grijstinten. We moeten niet zeggen dat iedereen zelf moet weten wat hij doet en dat het internationaliseringsbeleid daarmee ophoudt. De open coördinatie is een goed systeem. Ik hoop dat ik mevrouw Smits gerust kan stellen over het feit dat ik buitengewoon kritisch ben over het beleggen van nieuwe taken in Brussel en het creëren van bureaucratie. In alle eerlijkheid ga ik wel een stapje verder dan zij als het gaat om enthousiasme over het onderwerp mobiliteit. Ik kom zo terug op een aantal specifieke voorbeelden. Ik denk dat het open coördinatiesysteem zich er in principe toe leent. Je moet de flexibiliteit hebben om per onderwerp te kijken of je iets moet doen. Een voortdurend gevaar is dat het toch weer geleidelijk opschuift. Ik ben dat met iedereen eens. Er is geen simpele oplossing voor. We moeten op het vinkentouw zitten en per keer kijken wat we willen. Gelukkig zijn wij als Nederland niet meer het enige land dat kritisch is. Ik moet wel zeggen dat ik zo uitdagend en provocerend ben dat ik nooit Eurocommissaris kan worden.

De beroepszaak ga ik uitdrukkelijk noemen. Het is een goed idee van mevrouw Besselink. Mijn aarzeling was dat de OJC-raad niet gaat over wat er in het beroep gebeurt. We praten toch over het onderwerp en het is

belangrijk dat mensen zich realiseren dat het voor ons belangrijk is. Wie weet hoe het nog een keer terugkomt.

Bij het valideren van de free movers moeten we de grenzen in de gaten houden. Kickboksen in Thailand is verrijkend, maar levert geen studiepunten op. Verplichte validatie kan op gespannen voet staan met de autonomie van de instellingen. De eerste partij die ik dan tegenkom is het CDA. De heer Van Dijk is daar altijd erg op gespist. Afstemming lijkt me goed, maar de instelling is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de examinering.

Over internationalisering heb ik drie brieven geschreven. Daar verwijs ik naar.

De GROS-kenniscentra worden gecoördineerd door de minister van BZK. De staatssecretaris van Europese Zaken gaat over het bekendmaken van de mogelijkheden voor subsidies. De eerstverantwoordelijke bewindspersonen moeten beoordelen of het oprichten van kenniscentra daarbij een aan te bevelen stap is. Ik heb al eerder geschreven dat ik voor de NBSO's, die wel op mijn beleidsterrein liggen, met de collega's van EZ en van Buitenlandse Zaken wil bekijken hoe we de Nederlandse vertegenwoordiging van de kennisdriehoek in het buitenland het beste vorm kunnen geven. Daarbij sluit ik samenwerking met de NBSO's niet uit, maar dat is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de minister van Economische Zaken.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Juist op dit punt vindt de CDA-fractie dat er interessant interdepartementaal beleid gemaakt zou kunnen worden. Het gaat ook om economisch belang, daar ben ik het erg mee eens. Kan er op dit punt geen gemeenschappelijke agenda komen waarmee we juist in Europa een vernieuwende stap kunnen zetten?

Minister **Plasterk**: Ik heb een zekere aarzeling om de ene agenda op de andere te stapelen. In het Innovatieplatform proberen we innovatie en de kennisdriehoek internationaal vorm te geven. We hebben specifiek daarover notities gemaakt en we hebben een internationaliseringsagenda op het gebied van onderwijs. In dit AO bereiden we de Nederlandse reactie op het groenboek op het gebied van mobiliteit voor. Regionale activiteiten zijn daarbij niet aan de orde.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ik wil mevrouw Ferrier bijvallen op dit punt, maar niet zozeer om hier interdepartementaal mee te gaan klussen of het Innovatieplatform er bij te slepen. Het gaat in dit AO om een groenboek en de minister is hier met een klein peloton aan ambtenaren binnengekomen. Er is ontzettend veel beleid en er zijn ontzettend veel ambtenaren die zich hiermee bezig houden. Zou dat niet veel en veel minder moeten?

Minister **Plasterk**: Het is een keuze van de Kamer of mijn inbreng tevoren wordt besproken. Dat brengt met zich mee dat we die moeten voorbereiden en op papier moeten zetten. De rapporteur reageert daar dan op. Als het vervolgens uitwaaiert van internationaal beleid tot jeugdwerk, dan komt het beleidsterrein van drie departementen aan de orde. Als de Kamer daar een fatsoenlijk en goed onderbouwd antwoord op wil, laat ik me zo af en toe iets aanreiken door de collega's hier. Van mij alleen kreeg de Kamer 80% van de antwoorden ook. Voor de laatste details word ik bijgepraat.

De heer **Ten Broeke** (VVD): De minister begrijpt heel goed wat ik bedoel. Ik heb zeer veel vertrouwen in zijn antwoorden, met name in deze zaak, omdat hij met de juiste instelling kijkt naar wat wel en niet noodzakelijk is in Europees verband. Ik constateer met de collega's dat veel ambtenaren zich met het onderwerp bezighouden. Als ik zie waar het voor dient, zou mijn advies aan de minister zijn zijn reactie te beperken en aan te

scherpen. Dat helpt in zo'n groenboekfase, en volgens mij is de minister daar prima toe in staat. Ik zou hem niet willen uitdagen het werk helemaal zelf te gaan doen, daar heeft hij zijn ambtenaren voor nodig.

Minister Plasterk: Als de Kamer twee ministers uitnodigt om hun inbreng bij een OJC-raad voor te bereiden, sta ik voor mijn ambtenaren en die van collega Rouvoet. Als de Kamer vertrouwen heeft in de houding van de minister van Onderwijs spaart dat veel werk. We zitten redelijk op dezelfde golflengte. Het is ook niet voor het eerst dat we over dit onderwerp spreken. Ik vertegenwoordig de opvatting van het Nederlands parlement als ik naar de OJC-raad ga.

De classificatie van onderwijs werd genoemd. Ik stel de Kamer gerust ten aanzien van mijn kritische, uitdagende en provocerende houding op dit punt. In de stukken kun je lezen dat de Europese Commissie uit is op een ranking van instellingen van hoger onderwijs. Men wil een eigen ranking tegenover de Shanghai Ranking zetten. Ik ben daar niet voor. Ik zal inbrengen dat dit niet de conclusie was van de bijeenkomst om de bama-structuur te evalueren. Daar is nadrukkelijk gezegd dat het niet wenselijk is, omdat we appels met peren vergelijken. Daar zijn we niet voor. Ik was destijds voorzitter en de conclusie was dat we transparantie willen bewerkstelligen door vormen van classificatie. We dachten dan aan suggesties voor plaatsing op bepaalde studieterreinen, maar zeker geen ranking van instellingen. Ik breng in dat wij tegen zo'n ranking zijn. Je roept ellende over je af zonder enige meerwaarde.

Over de internationalisering van het beroepsonderwijs zullen we nog spreken in het Regionale Aandacht voor Actie en Kenniscirculatie-programma (RAAK-programma).

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Omdat we geen tweede termijn hebben, hoor ik toch graag de visie van de minister op het belang van de Euregio's.

Minister Plasterk: Strikt genomen is het buiten de orde van deze vergadering. Ik denk dat het belang van deze regio's groot is. Door bedrijven en regio's wordt er veel gedaan. De Universiteit van Maastricht is buitengewoon actief met Aken en Luik. Ik vind dat prima. Niet alles wat belangrijk is, hoeft door mij te worden gedaan. Voor het bedrijfsleven is het aantrekkelijker om met instellingen samen te werken. Bedrijven en instellingen staan dicht bij de student dan de rijksoverheid. Specifieke beurzen worden vaak ook door bedrijven geregeld, samen met instellingen. Op het gebied van voorschoolse educatie hebben we een heel goed programma. Het voornemen is om in de OJC-raad te melden wat onze aanpak daarin is. De opsomming daarvan laat ik hier achterwege. Ik ben niet tegen fair trade en het stimuleren van groene consumptiepatronen.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Maar het is zo mager. Het is zo'n belangrijk onderwerp, juist om jonge mensen mee te geven dat hun keus bepalend is.

Minister Plasterk: Ik wil niet dat we in Europa gaan bepalen wat we jonge mensen op dit punt gaan meegeven.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Dat ben ik met de minister eens. Je moet het niet verplichten. Wat er nu in staat over dit belangrijke onderwerp vind ik echt mager. Kan de minister daar een en ander aan toevoegen?

Minister Plasterk: Dit valt in de portefeuille van mijn collega voor Jeugd en Gezin. Ik zal het signaal meegeven.

Dan een aantal andere punten die ik waarneem voor collega Rouvoet. Op het gebied van jeugd staan er twee ambities centraal in de resolutie:

gelijke toegang tot onderwijs- en arbeidsmarkt voor alle jongeren en het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie van jongeren. De aanpak vindt plaats via twee sporen. Het eerste loopt via het jeugdbeleid. Dit betreft specifiek op jongeren gerichte maatregelen zoals participatie, vrijwilligerswerk en lokaal jongerenwerk. Het tweede volgt een intersectorale benadering. We hebben het dan over een betere verbinding van voor de jeugd relevante beleidsterreinen als onderwijs, zorg en werkgelegenheid. Met deze intersectorale aanpak doen we binnen het programmaministerie goede ervaringen op. In het kader van het crisisakkoord is daarin behoorlijk geïnvesteerd. Het begrip jeugdwerk kan wellicht dubbelzinnig worden gelezen. In Europees verband is het niet het werken van jeugd, maar het werken voor jeugd. Wij volgen dus de brede definitie, inclusief sociaal-cultureel werk, jeugd- en jongerenwerk. Dit vindt in Europees verband plaats in het programma Jeugd in actie.

Wat gaat Nederland doen op het gebied van jeugdzaken? Nederland zal inbrengen dat er binnen het programmaministerie goede ervaringen zijn opgedaan met de intersectorale aanpak van jeugdvragestukken. Het actieplan Jeugdwerkloosheid en de plusvoorzieningen voor overbelaste jongeren zijn goede voorbeelden van afgestemd beleid. We zullen op dat punt ervaringen uitwisselen.

Onder de noemer Positief jeugdbeleid werken Rijk en gemeente samen om in goed overleg met jongeren en hun organisaties, zoals de Nationale Jeugdraad, actief en op een positieve manier te werken aan de leefomgeving en actief burgerschap te stimuleren.

Nederland zal aandacht vragen voor het plaatsen van de resolutie in een bredere context van de post 2010-Lissabonstrategie, in het bijzonder ten aanzien van de verdere groei in jeugdwerk en jeugdzaken. Ook op de langere termijn moet er aandacht zijn voor Europese samenwerking op dit gebied.

Ik ben het eens met de inbreng van mevrouw Smits op het punt van terughoudendheid. Kanttekening bij mobiliteit is dat we daar als Europa tot de middenmoot behoren. Het is niet zo dat we onderaan staan. Voor het wegwerken van drempels hebben we een goed contact met Nederlandse Wereldwijde Studenten (NEWS). Deze organisatie van studenten houdt zich op basis van eigen ervaring actief bezig met het wegwerken van drempels in internationale mobiliteit. Ik ben het niet met haar eens dat de bamaknip de internationalisering in de weg staat. Die discussie hebben we al vaker gehad. Integendeel, de bama-agenda komt voort uit het streven naar internationalisering. In Europa hebben 47 landen gezegd dat ze om internationalisering te bespoedigen zorgen dat mensen na drie jaar een bachelorexamen hebben, zodat ze op basis daarvan kunnen kijken of ze dat in hun eigen land of in een ander land willen voortzetten. Ik zie het als een belangrijke bijdrage aan de internationalisering.

Organisaties zeggen dat er te weinig geld is voor internationalisering. Dat vind ik ook, maar 19 mln. is best veel geld. De regering is niet in de stemming om de komende tijd over meer geld te praten.

Over het mbo moet ik een genuanceerd antwoord geven. De eerste zorg van het mbo moet niet zijn om zo veel mogelijk studenten te verschepen naar elders, want er zijn genoeg interne problemen om op te lossen. De kwaliteit van het onderwijs verdient nog veel verbetering en aandacht. Daar zijn we het allemaal over eens. Aan de andere kant wil ik niet tegen mbo'ers te zeggen dat ze in hun eigen land moeten blijven, dat is een raar signaal. Zij verdienen het ook om over de grens te kijken. De beroepsmarkt wordt steeds internationaler. De Poolse loodgieter heeft geen universiteit gedaan, maar mbo. Dit speelt ook in de grensregio's. Mensen gaan in België of Duitsland aan de bak met wat ze hier geleerd hebben. We moeten oppassen dat een schoolbestuur in zijn enthousiasme geen prestige ontleent aan het feit dat ze internationaal gaan, terwijl in het basiscurriculum de Nederlandse taal en het rekenen en een aantal andere basisvaardigheden er onder lijden. Aan de andere kant biedt het perspec-

tief en is het uitdagend. Soms is het voor het beroep ook op mbo-niveau belangrijk om te internationaliseren. Ik hoop dat we die balans goed kunnen houden. Het is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van staatssecretaris Van Bijsterveldt om met het mbo dit soort keuzes te maken en de balans in de gaten te houden.

Als we het hebben over de database uit de aanbevelingen, sla ik een spijker met mijn voorstel dat we de haalbaarheid ervan gaan bekijken. De heer Ten Broeke gaat een stap verder en wil een mogelijke vergroting van de haalbaarheid bereiken door een inperking op types onderwijs. Deze goede suggestie zal ik inbrengen. Ik heb eerlijk gezegd een aarzeling om naast type onderwijs ook te beperken op vakgebied. ICT werd genoemd als voorbeeld.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Mag ik het anders vragen? Als de minister vier of vijf studies zou noemen waarbij internationale concurrentie een voorwaarde is, ook in de tweede fase als je moet gaan publiceren, en we daarvan het aanbod op Europese universiteiten in de databank zetten en het daartoe beperken, dan kan hij de vraag gewoon beantwoorden.

Minister **Plasterk**: Dat is te beantwoorden, maar ik baseer me ook op werkbezoeken en conferenties die ik heb bezocht van internationale studentenorganisaties. Daarbij zie ik niet één duidelijk profiel. Er lopen niet alleen mensen met een ICT-interesse of scheikunde-interesse rond, maar ook juristen die in het kader van Europese studies stagelopen, of historici die naar een archief in Londen willen. Het is lastig dit op voorhand te beperken, als je het vanuit de vraag van studenten bekijkt.

De heer **Ten Broeke** (VVD): De rechtvaardigheid steekt de kop op. Dat is heel mooi, maar als we werkelijk meters willen maken denk ik dat de minister een beetje moet discrimineren.

Minister **Plasterk**: Ik zal dit punt inbrengen. Ik denk dat we het al behoorlijk beperken ten opzichte van het genereren van een totale database. We gaan eerst de haalbaarheid bekijken. Dan kan dit punt ook terugkomen.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Daar zou mijn fractie ook zeer aan hechten. Ik ben het met de minister eens dat voor iedere student en studie het uiteindelijk interessant is om in het buitenland te zitten. Tegelijkertijd ben ik het ook eens met de minister als hij zegt dat wij hier als samenleving een economisch belang bij hebben. Op basis van dat economische belang ben ik wel geïnteresseerd in welke studierichtingen volgens de minister prioriteit hebben. Dat hoeft niet nu, maar ik ben daar zeer in geïnteresseerd.

Minister **Plasterk**: Dat is juist de discussie. Doen we er goed aan de database tot vakken te beperken? We moeten openstaan voor internationale oriëntatie. We moeten zorgen dat instellingen stages in het buitenland stimuleren en dat moeten we niet primair laten beperken door marktoverwegingen. Het kan voor iedereen interessant en geestverruimend zijn om een tijdje in het buitenland te zijn, zowel in de harde techniek als in de mens- en geestwetenschappen.

Over de Balkanlanden zijn we het eens. Ik heb van mijn eigen partijleider gehoord dat hij kritisch was over de meerwaarde van Europa, totdat hij Balkanlanden bezocht en daar ontdekte hoeveel het voor die landen betekende om na de geschiedenis van de afgelopen eeuw deel van een vrij Europa te kunnen zijn. Dit kan ook op het terrein van het hoger onderwijs een belangrijke motivator zijn. Tegelijkertijd gaat de massa van de mobiliteit richting de buurlanden. Als we naar de aantallen kijken, zijn dat België, Duitsland en Engeland. Mensen willen niet zo ver weg en voor de talen is het makkelijker. Onze inbreng moet zich richten op een paar hoofdpunten.

Ik zeg toe dat ik op het punt van de meeneembaarheid van de studiefinanciering onze zorg ga delen in Europa. De drempels die er zijn komen aan de orde in de brief die ik al heb toegezegd voor het einde van het jaar. Overigens is het zo dat mobiliteit onder mbo'ers wordt vergroot door het uitbreiden van de meeneembare studiefinanciering voor die categorie. Het kan al worden meegenomen naar Zweden, Frankrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk.

De heer **Ten Broeke** (VVD): We zijn nu bezig met Lissabon 2. Een van de belangrijkste kritiekpunten bij dat Lissabonprogramma is dat het zo weinig concreet was en dat er definitiekwesties waren. Dit speelt met name bij de onderwijsdoelstellingen. Ik doe ook hier een oproep aan de minister om samen met de coördinator Lissabon, de minister van EZ, het aantal doelstellingen te beperken tot die zaken waar geen onduidelijkheid bestaat over definities. Dan zou bij de meeneembaarheid ook heel snel voortgang gemaakt kunnen worden. Er zijn allerlei prachtige doelstellingen, die leiden tot het op één hoop gooien van veel zaken en het ontstaan van een diffuus beeld. Onze suggestie is één ding aan te pakken en dat mee te nemen naar het nieuwe Lissabonprogramma.

Minister **Plasterk**: De Kamer kan ervan verzekerd zijn dat ik op het gebied van de nieuwe Lissabonagenda tot de meest terughoudende ministers in Europa behoort. De vorige had een zeker enthousiasmerend effect, maar ik vind dat niet voor herhaling vatbaar. Niet alleen omdat er te weinig concreet was, ook omdat het een agenda was over outputdoelen. Je kunt wel zeggen dat je iets wilt bereiken, maar als je er niet bij zegt wat de middelen zijn om er te komen, wat spreek je dan met elkaar af? Ook is niet helemaal duidelijk wie door die afspraak wordt gebonden. Een deel van de kennisinvestering bond het bedrijfsleven. Binden op research kan natuurlijk niet door een afspraak tussen ministers. Als een bedrijf besluit om de investering in research niet te doen, sta je met lege handen. Het heeft geen zin ministers van Buitenlandse Zaken in Lissabon zoiets met elkaar te laten afspreken. Tenslotte dreigt er voortdurend een gebrek aan subsidiariteit. We kunnen op het gebied van schooluitval afspreken dat te halveren, maar waar dient dit toe? Wat is het belang om dit heel belangrijke onderwerp op Europees niveau te regelen? Schooluitval is per land heel verschillend, de percentages ook. Deze dingen heb ik paraat en breng ik voortdurend in. Wij willen niet cynisch zijn. We willen samen op een opbouwende en zorgvuldige manier proberen de doelstellingen vorm te geven.

Het vrijwilligerswerk heeft het tot Europees jaar gebracht. Bij ons valt dit onderwerp onder het departement van VWS, maar in Europa komt het bij de OJC-raad aan de orde. Ik zal daar inbrengen wat het Nederlandse standpunt is.

Mevrouw **Ferrier** (CDA): Voorzitter. Allereerst wil ik de minister danken voor de uitgebreide beantwoording. De CDA-fractie is het eens met de opstelling van de Nederlandse regering op het punt van migratie en educatie. We willen het talent van migrantenkinderen niet verliezen omdat het onderwijs niet bij hun behoeften aan zou sluiten. De minister verwees hierbij naar het vve-programma. Volgens mij heeft dit vooral te maken met de deskundigheid van docenten, niet alleen in vve, maar ook in primair en voortgezet onderwijs. Dan kom ik op een punt dat breder door staatssecretaris Dijkema aan de orde is gesteld, namelijk het belang van de capaciteit van docenten in het kader van passend onderwijs. Anno 2009 komen zij voor grote uitdagingen te staan in de klas: hoogbegaafde leerlingen, zorgleerlingen en leerlingen met een andere culturele achtergrond die soms op een bepaalde manier benaderd moeten worden. Professionalisering van docenten is naar ons idee vooral iets van nationaal belang. Ik ben benieuwd hoe de minister dat ziet. We zien juist ook op

dit gebied mogelijkheden van uitwisseling van best practices en ik ben heel benieuwd of dat al gebeurt.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Dank voor de beantwoording door de minister. De VVD-fractie kan in grote lijnen instemmen met de houding die hij in dit overleg aanneemt en die nog wat scherper in de reactie op het groenboek tot uiting zal komen. Ik denk dat het van groot belang is om hierbij in het begin piketpaaltjes te slaan. Het staat hem overigens vanzelfsprekend vrij om, met zijn collega, ambtenaren mee te nemen. Het staat mij vrij om als vertegenwoordiger van een partij die vindt dat de overheid wel een beetje kleiner kan, op te merken dat ik vind dat er wel heel veel ambtenaren aanwezig zijn. Dat is verder geen punt van kritiek als het straks resulteert in een prima reactie. Het groenboek is pas de beginfase.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Mevrouw Ferrier vroeg of ik professionalisering van docenten primair een nationale zaak vind. Dat ben ik met haar eens. De rol van Europa moet dan ook geen andere zijn dan het ondersteunen van de uitwisseling van ervaringen tussen de lidstaten. Ik heb er al eerder op aangedrongen dat we dat doen. Dit geldt overigens ook voor andere internationale kennisorganisaties als de OECD die nu een review uitvoert die The education of migrants heet. Nederland neemt hieraan deel. Natuurlijk stuiten veel landen op dezelfde problematiek. Je zou gek zijn als je daar niet van elkaar leert.

Vandaag stonden alle onderwerpen uit de OJC-raad op de agenda. Daarin zitten ook zaken als cultuur en audiovisuele middelen. De Kamer kan daar een vraag over hebben. Nu kwamen de migranten bijvoorbeeld aan bod. Het is een teken van betrokkenheid dat men vanuit de directie een vrij brede ondersteuning stuurt. Ik pak het punt wel op. Vaak wordt vanuit de politiek en vanuit de Kamer gevraagd om nadere informatie over of analyse van een onderwerp. Dat moet allemaal wel gebeuren. Misschien is dit een mooie aanleiding om elke keer dat er zoiets gevraagd wordt te zeggen dat we 20% van onze ambtenaren aan het schrappen zijn. Kabinetsdoelstelling is dat het bestand kleiner moet worden. Het begint bij ons echt te knijpen. Daarom moeten we op een gegeven moment bepaalde dingen niet meer doen. Dat zal ik regelmatig zeggen.

Toezeggingen

- De minister neemt de suggesties van de Kamer mee in zijn reactie op het groenboek van de Europese Commissie.
- De minister stuurt de definitieve versie van de Nederlandse reactie aan de Kamer.
- De minister agendeert de meeneembaarheid van de studiefinanciering in de OJC-raad.
- De minister delegeert de vraag naar maatregelen over het stimuleren van groene consumptiepatronen bij de jeugd naar de minister voor Jeugd en Gezin.